

навчої влади. Існування двох центрів влади породжує ситуацію, коли органи місцевого самоврядування несуть значну відповідальність за розвиток усіх сфер життєдіяльності громад, але не мають для цього достатніх механізмів впливу. Складовою окресленої проблеми виступає і декларативність місцевого самоврядування на рівні областей і районів, де місцеві державні адміністрації мають більшість важелів впливу.

Отже, без кардинального перегляду функцій та владних повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування можливості ефективного розвитку місцевого самоврядування будуть обмеженими. У цілому ж владна децентралізація сприятиме громадянам обирати собі авторитетну місцеву владу, яка матиме ширші повноваження, достатньо ресурсів та відповідальності.

Список використаних джерел

1. Онупрієнко А. М. Принципи централізації та децентралізації в територіальній організації влади / А. М. Онупрієнко // Форум права. — 2014. — № 4. — С. 224–227.
2. Костенок І. В. Механізми та способи децентралізації влади: рівень місцевого самоврядування / І. В. Костенок // Форум права. — 2013. — № 2. — С. 56.
3. Проект Закону України про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): законопроект від 01.07.2015 р. № 2217а (доопрацьований від 15.07.2015) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1. — Назва з екрана.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р // Урядовий кур'єр. — 11.04.2014. — № 67.

Марія Лотоцька

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПЕРСПЕКТИВИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку України місцеве самоврядування відіграє фундаментальну роль у реалізації одного з основних завдань — поєднання інтересів і потреб держави, суспільства, особистості. Конституція визначає Україну як демократичну державу. Цей принцип у сучасних реаліях є більше декларативним, ніж реальним, тому всі зусилля влади та суспільства повинні бути спрямовані на зміну наявного стану та на утвердження в Україні демократичного ладу фактично.

Демократична держава не може вважатися такою без територіальної децентралізації публічної влади. Окрім цього, європейський вибір проголошено основним стратегічним напрямом внутрішнього та зовнішньополітичного розвитку України. Децентралізація є основною вимогою для країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу. Самоорганізація населення в територіальних громадах для вирішення питань місцевого значення, а також організація державної влади, максимально наближеної до народу, — ключове питання подальшого становлення демократичного ладу в Україні [1, с. 46].

Децентралізація влади є безальтернативним напрямом демократичного розвитку України. Такий висновок беззаперечний із багатьох причин. Однак будь-яка реформа має оцінюватися за декількома параметрами. І реформу органів

місцевого самоврядування потрібно розглядати з точки зору мети, яка ставиться перед нею, соціально-політичних умов, у яких проводиться така реформа, а також перспективних наслідків за результатами її реалізації для політико-правової дійсності [2, с. 27].

Перший чинник, що має братись до уваги, — це мета запровадженої реформи, яка в цьому разі цілком виправдана. Децентралізація виступає однією з форм розвитку суспільної демократії та збереження єдності держави. Вона спрямована на досягнення таких цілей, як мінімізація впливу центральної влади на місцях, створення міцного самоуправління громад та можливості посилити інституційну спроможність не лише територіальних громад, а й низки громадських організацій, які в умовах економічного та політичного монополізму не можуть повністю виконувати свої функції. Зміни, запропоновані Законопроектом № 2217а «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 31.08.2015 р. (далі — Законопроект № 2217а), ставлять сьогодні головним завданням:

1) імплементувати Європейську хартію місцевого самоврядування, а отже, надати територіальним громадам незмінні права та повноваження;

2) розширити фінансову автономію місцевого самоврядування;

3) дати можливість територіальним громадам самостійно формувати план фінансових потреб для покращення соціально-економічної ситуації;

4) делегувати територіальним громадам цілу низку теперішніх повноважень центральної державної влади;

5) відкрити шлях до інтенсивного розвитку сфери послуг, функціонування малого і середнього бізнесу, туристичного

сектору, освітньої сфери, планування розвитку територіальних громад і раціонального використання наявних ресурсів.

Другим чинником є соціально-політичні умови на час проведення реформи. Необхідність децентралізації зумовлюється вимогами, які ставлять перед Україною Мінські домовленості від 12 лютого 2015 р., що передбачають, серед іншого, проведення конституційної реформи, яка містить як ключовий елемент децентралізацію з урахуванням особливостей окремих районів Луганської та Донецької областей. Це й зумовлює поспішний та нагальний характер запровадження цієї реформи. Варто зазначити, що в такому швидкому темпі регламентація реформи не може зводитися лише до зміни Конституції України. Потрібно опрацювати і запустити організаційно-правовий механізм передання владних повноважень, для чого конституційних змін — очевидно недостатньо. Потребує оновлення й розширення та приведення у відповідність із Конституцією України ціла низка законодавчих актів, які регулюють місцеве самоврядування, адміністративно-територіальний устрій, діяльність місцевих органів виконавчої влади. Важливим поштовхом до децентралізації стане також імплементація ключового положення про сумірність фінансових ресурсів та обсягу повноважень органів місцевого самоврядування, тобто коли в їхніх руках зосередяться справжні фінансові важелі впливу, якими вони зможуть розпоряджатися згідно із власним порядком фінансових видатків.

Щодо третього чинника, кризь призму якого потрібно розглядати реформу, то постає питання про якість запропонованих змін та їх реалізацію на практиці. Аналіз таких змін свідчить, що вони матимуть наслідком дуалізм органів виконавчої влади на регіональному рівні. Відповідно

до Законопроекту № 2217а в областях призначаються Президентов України префекти, які є органами виконавчої влади в областях та яким надається повноваження щодо зупинення дії актів органів місцевого самоврядування з одночасним оскарженням їх до суду, окрім цього, вони будуть наділені відповідними наглядовими, координаційними, організаційними, виконавчими повноваженнями. Таке положення повинна передбачати ст. 118 Конституції України. Однак у пропонуванні ст. 143 Основного Закону передбачається, що виконавчим органам місцевого самоврядування громади, виконавчим комітетам районної, обласної ради відповідно до закону можуть бути делеговані окремі повноваження органів виконавчої влади [3, с. 16]. Окрім цього, статус префекта викликає питання щодо його самостійної діяльності без створення будь-яких допоміжних структур; хоча обсяг його повноважень є досить широким, ефективність їх виконання без допоміжних інституцій видається сумнівною.

Передумови успішного впровадження реформ з децентралізації не можуть полягати виключно в прийнятті законодавчих змін. Вони, безумовно, повинні супроводжуватись утвердженням принципу верховенства права, визнанням та гарантією місцевого самоврядування, удосконаленням бюджетного процесу та впровадженням високої фінансової дисципліни, розвитком соціальних стандартів та поширенням сутності децентралізації серед населення. Україна повинна якнайшвидше реалізувати всі зазначені вище передумови та розробити концепцію реформи децентралізації, оскільки без належної системи управління державою не вдасться здійснити інші секторальні реформи: економічні, соціальні та гуманітарні. Ця реформа є вимогою часу та потребує рішучих дій з боку держави та суспільства.

Список використаних джерел

1. Наливайко Л. Децентралізація влади в Україні в умовах розбудови демократичного громадянського суспільства / Л. Наливайко, О. Чепік-Трегубенко // Підприємництво, господарство і право. — 2015. — № 10. — С. 44–47.
2. Відповіді учасників форуму на запитання журналу «Право України». Новітній конституційний процес в Україні: питання децентралізації влади // Право України. — 2015. — № 11. — С. 18–54.
3. Белкін Л. Зміни до Конституції України щодо децентралізації: шляхи до компромісу / Л. Белкін // Юридична газета. — 2015. — № 40 (486). — С. 13–16.